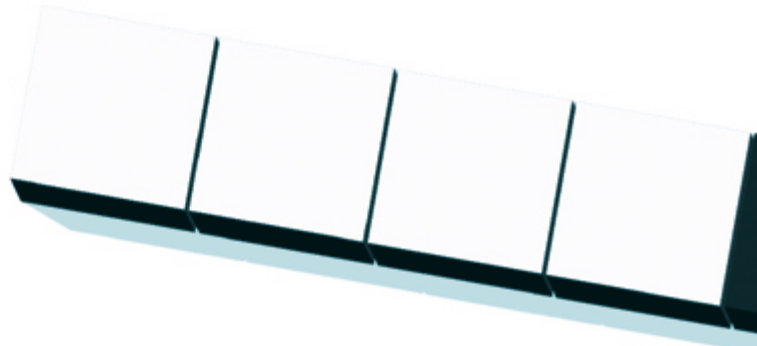

BEKEND VAN
knack

L E T T E R

77 CRYPTISCHE PUZZELS UIT HET BREIN VAN PAUL JACOBS

Z E T T E R

Lannoo

Hoe de letterzetter ontstond

Uit jaloersheid, denk ik.

In mijn boekje *Er is nog zoveel* (2016), een soort van bucketlist met 100 suggesties om de spanwijdte van je leven te verbreden, heb ik onder meer deze wenk opgenomen: *Los het eerste kruiswoordraadsel ter wereld op.*

Het hoofdstuk begint zo: “Persoonlijk zou ik al wat ik gemaakt en geschreven heb met plezier willen afstaan als ik de uitvinder van het kruiswoordraadsel had mogen zijn.”

Helaas, de Engelsman Arthur Wynne (1862-1945) was me voor, zelfs meer dan een eeuw. In 1913 publiceerde hij zijn eerste “word-cross” met 72 vakjes (nog geen zwarte) in de New Yorkse *World*.

Tien jaar lang was *World* de enige krant ter wereld die aan kruiswoordraadsels deed, maar toen een uitgeverij een boekje van zijn puzzels maakte, werd dat een onmiddellijk succes. In 1924 rekende een verontruste (jaloerse) krant uit dat er in de Verenigde Staten elke dag vijf miljoen manuren verloren gingen “aan dat idiote spel”.

Arthur Wynne is niet walgelijk rijk geworden en zijn naam staat niet in de *Encyclopaedia Britannica*, maar we hebben veel aan hem te danken. Zoals u heeft gemerkt zijn er na hem ontelbare varianten op zijn uitvinding ontstaan, de een al wat leuker en wat moeilijker dan de andere. Bijna allemaal hebben ze lege vakjes gemeen, omschrijvingen en letters (of cijfers).

De *Letterzetter* is de zoveelste variant. Het is een heel gedoe om hem te maken en hij heeft het nadeel dat de mogelijkheden niet oneindig zijn. De Nederlandse taal heeft maar een beperkt aantal woorden waarbij je door één letter te veranderen een nieuw woord bekomt. (*Ten hieuw moord begomt?*)

Geniet er dus van zolang het duurt. En mocht het u een troost zijn: er zitten nog wel een paar varianten in mijn mouw.

Veel puzzelplezier!

Pauk Jabobs

Hoe werkt een letterzetter?

U ziet die lege vakjes. Ze schrééuwen om ingevuld te worden.

Met letters. Maar hoe?

Het principe, het nieuwe van een Letterzetter is dat u telkens *twee woorden tegelijk* zoekt, twee Nederlandse woorden die maar één letter van elkaar verschillen. *Letter Zetter*, de naam is niet zomaar gekozen.

In het raamwerk van de puzzel zijn die twee woorden gescheiden door een zwart vakje. Een gekleurd hokje duidt aan welke letter verschillend is. De cryptische omschrijving erboven bevat een toespeling op de twee woorden. Een voorbeeld? Oké, de allereerste opgave: “We eten spaghetti en daarmee uit”. Tweemaal vijf letters, twee Nederlandse woorden met slechts één letter verschil *Spaghetti... En daarmee uit...*

PASTA! BASTA!

Natuurlijk, als je het weet is het makkelijk.

U vult de woorden in. Eerst “pasta”? Eerst “basta”? Nee, de volgorde heeft geen belang, ook voorlopig niet onderaan in de dubbele balk, waar u in de twee vakjes onder de A, de P en de B moet zetten: de letters uit de gekleurde vakjes in de opgave.

Zo gaat u het hele rijtje af. Voor de hulpcijfertjes geldt het principe: gelijke cijfers = gelijke letters, dus u kunt de S van BASTA en PASTA meteen al bij alle 4-en van de puzzel zetten.

Stilaan verschijnen nu ook in de dubbele balk onderaan twee reeksen letters, twee onafhankelijke slierten die u voorlopig nog niet in verband kunt brengen met de omschrijving boven de definitieve 12-letterbalk, “Transgender bij het tennissen”.

Dat komt omdat u nu een laatste, belangrijke keuze moet maken: welke van de twee letters gaat u helemaal onderaan plaatsen? De B van BASTA of de P van PASTA?

Schuift u maar wat heen en weer, er komt stilaan wel een twaalfletterwoord tevoorschijn.

En o ja, de IJ telt voor één letter.

Succes!

A. 'We eten spaghetti en daarmee uit!'

B. Bart De Wever zit vol plannen voor zijn stad

C. Zou er iemand uit Zeeland zijn wapenschild kennen?

D. Je kon het horen: die twee bleven niet bij elkaar

E. 'Hé, aardbeirinses van het jaar nul, waar blijft de friet voor de generaal?'

F. Bijna mythisch sprong Kraakje van tak tot tak

G. 'Meisjes van dertien, er net tussenin' (Paul van Vliet)

H. 'Van mijn dokter moet ik alle dagen naar het station rennen'

I. Voor iemand met zo'n smoel had hij best een fijne humor

J. Het is griezelig om te zien hoe ver die man is geraakt in de politiek

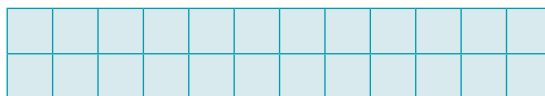
K. Hij bleef maar liegen over zijn verslaving

L. Wat weet een Engelsman nu van kaas?

A B C D E F G H I J K L

Transgender bij het tennissen

A. Hij liep de hele tijd aan zijn beleggingen te denken

B. Vind in die stad maar eens een standbeeld waar de armen nog aan zitten

C. 'Moeke, dat beest heeft in mijn gezicht gespuwd!'

D. Net op die ene vrije dag was het slecht weer

E. Die broers van Angus zijn om te stelen

F. 'Als je dat vliegtuig wilt halen, liefje, zul je eens diep in de ogen van de piloot moeten kijken'

G. 'En voor mijn vader een watertje'

H. Ook een indiaan moet 's nachts weleens uit zijn tent

I. Van Jacques Vermeire en consorten krijg ik altijd (lach?)krampen

J. Muziek voor Mechelse senioren

K. Hij hing zich op aan een Tilia cordata

L. Het viel haar lelijk tegen hoe zij ontvangen werd

A B C D E F G H I J K L

'Wat zijn we blij jij dat je terug béééént!'

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

A. 'Harder! We verstaan je niet, Duce!'

B. En ook van hen kwam er een koppel aan boord

C. Ja, lach maar en hoop dat jij het nooit krijgt

D. De ober is beneden wijn gaan halen

E. Van die arme man zal niemand ze ooit horen

F. Hij zit in zijn rieten zeteltje een boek te lezen

G. Herman De Croo

H. Die Scandinaviërs zijn er blijkbaar allemaal dol op

I. Je kunt aan zijn kokkerd zien dat hij van jenever houdt

J. Dat ensemble speelt heel levendig

K. Doe het eens wat vaker; je zult zien hoe blij ze kijkt

L. 'Mijn vader kan zelfs bijna vliegen!'

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L

'Ligt op de loer in elke wc'

A. Op het eind van de Meir zakte ze bijna door haar benen

B. Ja, er stond letterlijk 'baartje'

C. 'Dag, zal ik meteen maar bij de strijkers gaan zitten?'

D. Er kwam werkelijk een antwoord van over de heuvel

E. Liefde is breekbaar

F. Ik moet en zal die diamanten hebben, desnoods...

G. Je moet wel weten: het is natuurlijk geen levende wolf

H. Had zij even geluk dat hij van cunnilingus hield

I. De derde of de zevende

J. Na elk jaar celibaat keek hij wat treuriger

K. Piet Hein was er altijd klaar voor

L. Hij stond tegen de muur en hoorde 'Vuur!'

A B C D E F G H I J K L

bijna wederzijds genot

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--